

Vedr. anmodning om foretræde for Færøudvalget

Nordiske øer mangler iværksætterstrategier

Iværksætterne vrimler frem i de store nordiske byer, og det skaber arbejdspladser og vækst, men udenfor byerne ser det anderledes ud. De mindre lokalsamfund kan dog også tappe ind i udviklingen, hvis børn og unge lærer at omsætte ideer til handling. Det viser en analyse fra Fonden for Entreprenørskab og Nordisk Ministerråd, der har kortlagt entreprenørskabsundervisningen på syv nordiske øer.

Alle de nordiske lande og selvstyreområder har tyndt befolkede områder, der står over for den samme udfordring: Der er få eller ingen mulighed for at få en videregående uddannelse, de traditionelle erhverv er trængte, og nye virksomheder erstatter ikke de tabte arbejdspladser. Særligt udsat er afsidesliggende områder som f.eks. øer.

Hvis man vil vende udviklingen, er en del af løsningen at sætte ind tidligt med uddannelse i entreprenørskab. Derfor har Fonden for Entreprenørskab i samarbejde med Nordisk Ministerråd kortlagt udbredelsen af entreprenørskabsundervisning på syv udvalgte øer i Norden og set på potentialet i at give små legater til unge, som vil starte egen virksomhed. Resultaterne af kortlægningen kan ses i rapporten [Nordic Entrepreneurship Islands](#).

De syv øer i Nordic Entrepreneurship Islands er Andøy (Norge), Pargas (Finland), Bornholm (Danmark), Gotland (Sverige), Færøerne, Grønland og Island.

Rapporten [Nordic Entrepreneurship Islands](#) adresserer:

- De demografiske, uddannelsesmæssige og 'new business' udfordringer på øerne.
- De muligheder og potentialer der opstår på baggrund af et øget fokus på entreprenørskabsundervisning og kapital til studerende med en god forretningsidé.
- Den forventede udviklingsrate af entreprenørskabsundervisning og studerende der starter en virksomhed - over en 5-årig periode.

Færøerne mangler national strategi for entreprenørskab i uddannelserne

Arbejdsmarkedet forandrer sig, og det gør kravene til uddannelser og unges kompetencer også. Unge skal lære at tænke innovativt, se muligheder og omsætte ideer til handling, hvis vi ønsker at få innovative medarbejdere og iværksættere. Netop disse kompetencer er entreprenørskabsundervisning med til at fostre.

Resultaterne af kortlægningen i rapporten *Nordic Entrepreneurship Islands* viser, at der er nogen entreprenørskabsundervisning på skolerne på Færøerne, men indsatsen er fragmenteret og har dermed ikke de optimale betingelser for positiv samfundseffekt og skabelse af iværksættere. Der er samtidig meget få virksomheder på Færøerne, som startes af studerende.

Rapporten viser, at 8,9 pct. af eleverne på en ungdomsuddannelse på Færøerne har modtaget entreprenørskabsundervisning i skoleåret 2015/16. På de videregående uddannelser på Færøerne er det 5,1 pct. af de studerende, der har modtaget entreprenørskabsundervisning i samme skoleår. Til sammenligning har 36,9 pct. af eleverne på en ungdomsuddannelse i Danmark modtaget entreprenørskabsundervisning og 15,8 pct. af de studerende på en videregående uddannelse i samme skoleår.

Prognose for entreprenørskabsundervisning på Færøerne

Kortlægningen samt erfaringerne fra Danmark har dannet baggrund for udarbejdelsen af en prognose for, hvad en særlig indsats på området for *entreprenørskab i undervisningen og mikrofinansiering af unge startups (Mikrolegater)* vil kunne bidrage med på Færøerne. Se Tabel 1.

Prognosen er baseret på data og resultater fra kortlægningen, indsamlet viden fra forskellige interessenter på Færøerne, modenhedsstadiet på Færøerne mht. entreprenørskabsundervisning, udviklingsraterne fra Danmark og Bornholm (2010-2016) samt den gennemsnitlige omkostning per elev/studerende baseret på de sidste tre år i Danmark (inklusive udvikling, Mikrolegater, administration som f.eks. løn, rejseudgifter, kommunikation etc.).

Prognosen er desuden baseret på følgende antagelser: Der er ingen ændringer fra skoleåret 2015/2016 til 2016/2017, antallet af elever/studerende er konstant, stigningen i procent korrelerer med de stigninger der

historisk er set i Danmark, og den årlige omkostning per elev/studerende korrelerer med den årlige omkostning per elev/studerende i Danmark over de seneste tre år.

Det er vigtigt at have in mente, at en prognose ikke kan laves med 100 pct. nøjagtighed, og derfor skal nedenstående ses som et estimat.

Tabel 1: Prognose for entreprenørskabsundervisning og Mikrolegater på Færøerne 2015-2021

	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021
Gymnasiale og erhvervsrettede uddannelser						
Elever i alt	2.284	2.284	2.284	2.284	2.284	2.284
Elever der modtager entreprenørskabsundervisning, prognose	204	204	250	300	375	450
Andel af elever der modtager entreprenørskabsundervisning, procent	8,9%	8,9%	10,9%	13,1%	16,4%	19,7%
Videregående uddannelser						
Studerende i alt	973	973	973	973	973	973
Studerende der modtager entreprenørskabsundervisning, prognose	50	50	75	100	140	175
Andel af studerende der modtager entreprenørskabsundervisning, procent	5,1%	5,1%	7,7%	10,3%	14,4%	18,0%
Mikrolegatansøgere						
Modtagere af et legat	1	2	3	4	5	6
Gennemsnitlig årlig omkostning (4 år) i DKK	1.600.000 - 2.000.000 DKK					

Entreprenørskabsundervisning kan blive vækstmotor på Færøerne

Der eksisterer ikke en fælles strategi og satsning på området på Færøerne, som både uddannelser, erhvervsliv og offentlige myndigheder har støttet op om. Det er tydeligt, at der er et stort potentiale, og med relativt få midler kan man integrere entreprenørskab i undervisningen og støtte opstart af studerendes iværksættervirksomheder. På den måde kan man skabe nye arbejdspladser, som vil få en positiv indvirkning på væksten. Det afgørende er dog, at de unge skal møde entreprenørskab allerede under deres uddannelse, hvis Færøerne skal have gavn af udviklingen.

I forlængelse af prognosen giver rapporten en række anbefalinger til Færøerne på de områder, der er blevet kortlagt. Anbefalingerne til Færøerne koncentrerer sig om følgende emner:

- En national strategi, et tværministerielt samarbejde og økonomiske ressourcer er nødvendige for at skabe den overordnede ramme for og politiske fokus på dette arbejde. Der er på Færøerne allerede gennemført en række initiativer, men udviklingen af en national struktur for entreprenørskab i undervisningen er stadig i den tidlige fase. Et øget politisk engagement er påkrævet for at udforme en overordnet national strategi for entreprenørskab i uddannelserne, der dækker alle uddannelsesniveauer.

- Et særligt dedikeret budget til udviklingen af aktiviteter er nødvendigt og bør være en fælles indsats mellem den offentlige og den private sektor. Der er p.t. begrænsede midler til entreprenørskab i uddannelserne på Færøerne og ingen midler allokeret til studerende der vil starte en virksomhed.
- En overordnet national koordinator på området, som kan inddrage alle regioner, vil sikre den bedste implementering. Der er flere forskellige aktører på Færøerne, der dækker forskellige uddannelsesniveauer, men det politiske engagement bør gå hånd i hånd med en struktureret proces for at koordinere de tiltag og handlinger der sættes i værk. Dette bør ske fortrinsvist med en national operatør.
- Dataindsamling omkring entreprenørskabsundervisning og dets resultater er med til at sikre støtten fra politisk niveau og fra private interessenter.
- Stærke relationer til og mellem interessenter fra alle relevante sektorer er nødvendige for at skabe sammenhæng og bred støtte til området. Dette kunne tage form som en tvær-sektoriel repræsenteret bestyrelse hos den nationale operatør.
- Informere bredt ud til alle sektorer i samfundet om fordelene ved entreprenørskabsundervisning, og om at de entreprenørielle kompetencer er alment anvendelige. På Færøerne er den snævre opfattelse af disse kompetencer stadig den fremherskende, altså at entreprenørskab kun er relevant for dem, der vil starte virksomhed. Dette er en grundlæggende opfattelse, der skal ændres for at skabe bred opbakning til at få mere entreprenørskab i uddannelserne og i erhvervslivet.
- Ledelsen på uddannelsesinstitutionerne skal ind i kampen. De har en meget vigtig rolle i at skabe linket mellem den overordnede nationale strategi og selve undervisningen i klasselokalerne. Samtidig er det yderst vigtigt, at ledelsen tydeligt kommunikerer deres fokus på entreprenørskab både internt og eksternt. Resultaterne af kortlægningen på Færøerne viser, at ingen af de deltagende uddannelsesinstitutioner har en strategi for entreprenørskab, og involvering fra skoleledelse og lokale virksomheder er den laveste blandt alle de deltagende øer i projektet.
- Understøttelse af uddannelsesinstitutioner på alle niveauer og fokus på udvikling af entreprenørskabsundervisning. Fonden for Entreprenørskab har udgivet 'Taxonomi i Entreprenørskabsuddannelse', som giver inspiration til undervisning i entreprenørskab på forskellige uddannelsesstrin. Entreprenørskabsundervisning på Færøerne ser ud til i overvejende grad at blive givet som et "add-on" til den ordinære undervisning, f.eks. i form af særlige events, konkurrencer, innovationsdage osv. Anbefalingen er at man integrerer entreprenørskabsundervisning som en metode og en måde at tænke på i hele uddannelsessystemet. Dette bør understøttes af en forståelse for, at entreprenørskab ikke udelukkende handler om at starte nye virksomheder, men også om at skabe innovative medarbejdere i både den private og offentlige sektor, og at entreprenørielle kompetencer derfor skal ses som kompetencer der er relevante for alle elever og studerende.
- Der skal være en plan og ressourcer for at opgradere lærernes viden på området for entreprenørskabsundervisning. På Færøerne er der i øjeblikket ingen eller kun begrænsede ressourcer allokeret til at opgradere lærernes viden på området (f.eks. efteruddannelse eller netværk inden for entreprenørskabsundervisning)
- Begynd med allerede eksisterende undervisningsprogrammer. Tilsyneladende er der en relativ stor mangel på undervisningsmaterialer og kendskab til særlige undervisningsformer inden for entreprenørskabsundervisning blandt lærere og undervisere på Færøerne. Men Færøerne har gennem Fonden for Entreprenørskab, Region Færøerne, adgang til forskellige allerede testede og virkningsfulde Junior Achievement undervisningsprogrammer, både for grundskolen og ungdomsuddannelserne.
- Sideløbende med et øget fokus på entreprenørskabsundervisning i uddannelsesinstitutioner skal der være et fokus på extracurriculære aktiviteter både under og efter uddannelsen som f.eks. studentervæksthus, studenterorganisationer etc.

- Tildeling af [Mikrolegater](#) til lovende unge startups giver iværksætteraktiviteten en vitaminindsprøjtning og er vækstskabende, viser de positive erfaringer fra Danmark. Samtidig er Mikrolegater med til at skabe rollemodeller for andre elever og studerende.
- Et generelt råd til alle øer er at udnytte synergierne på tværs af lande/øer og at lade sig inspirere af hinanden.

Fakta:

Fonden for Entreprenørskab er en privat, erhvervsdrivende fond, der har som formål at øge udbredelsen og kvaliteten af entreprenørskabsundervisning i uddannelsessektoren. Fonden for Entreprenørskab har et nationalt sekretariat i Danmark og derudover seks regionskontorer i Danmark samt et på Færøerne og i Grønland.

Entreprenørskabsundervisning lærer unge at tænke innovativt, se muligheder og omsætte ideer til handling. Forskning viser, at entreprenørskabsundervisning er med til at fremme iværksætterlysten blandt unge, og samtidig bliver de gladere for at gå i skole.

Kontakt:

Christian Vintergaard, adm. direktør, Fonden for Entreprenørskab, tlf: +45 28754191, mail: christian@ffe-ye.dk